

ETNOGRAFINIO REGIONO VĖLIAVOS NAUDOJIMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarka (toliau – Tvarka) nustato Lietuvos etnografinių regionų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos – vėliavų (toliau – etnografinių regionų vėliavos) naudojimo tikslus ir atvejus, kada ir kaip jos naudojamos bei apibrėžia kiekvienos etnografinio regiono vėliavos etalono ypatybes.

2. Lietuvos etnografinių regionų vėliavos yra naudojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymu, Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos norminiais teisės aktais bei šia Tvarka.

3. **Etnografinio regiono vėliava** – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas tam tikro Lietuvos etnografinio regiono (Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ar Mažosios Lietuvos) atributikos objektas.

4. **Etnografinio regiono herbinė vėliava** – teisės aktų nustatyta tvarka sukurta ir patvirtinta vėliava, kurios pagrindą sudaro etnografinio regiono herbas arba herbo figūra ir jo spalvos.

5. **Etnografinio regiono reprezentacinė vėliava** – tai vėliava, keliami ypač išskilmingomis progomis. Reprezentacinė vėliava yra dviguba, jos detalės siuvinėjamos tiksliai pagal patvirtintą etaloną. Šios vėliavos audeklo pločio ir ilgio santykis yra 5:6.

6. **Etnografinio regiono lauko vėliava** – tai vėliava, kuri gali būti keliami kasdien. Ji dažniausiai yra reprezentacinės vėliavos vedinys, tačiau gaminant šiek tiek nutolstama nuo etalono, auksines ir sidabrines detales pakeičiant geltona ir balta spalva; vėliava yra vienguba. Šios vėliavos audeklo pločio ir ilgio santykis yra 3:5.

7. Etnografinio regiono sąvoka bei etnografinių regionų pavadinimai šioje Tvarkoje naudojami taip, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme.

8. Lietuvos Respublikos piliečiai, kiti asmenys privalo gerbti etnografinių regionų vėliavas.

II. ETNOGRAFINIŲ REGIONŲ VĖLIAVŲ PROJEKTAI IR ETALONAI

9. Aukštaitijos vėliavos projektą Etninės kultūros globos tarybos padalinio – Aukštaitijos etninės kultūros globos tarybos – iniciatyva sukūrė Rolandas Rimkūnas, projektas buvo suderintas Lietuvos heraldikos komisijoje 2006 m. liepos 5 d. (protokolo Nr. 343). Aukštaitijos vėliava yra raudonos spalvos audeklas, kurio centre išsiuvinėtas Aukštaitijos didysis herbas: herbiniu skydo sidabriniam lauke pavaizduotas raudonas šarvuotas raitelis su pakeltu kalaviju dešinėje rankoje, skydą iš abiejų pusių laiko du sidabriniai angelai, stovintys ant sidabrinio kaspino, kuriame raudonomis raidėmis įrašytas lotyniškas devizas PATRIAM TUAM MUNDUM EXISTIMA (liet. „Savo Tėvynę laikyk visu pasauliu“). Reprezentacinės Aukštaitijos vėliavos trys laisvi kraštai apsiūti sidabro virvele.

10. Dzūkijos (Dainavos) vėliavos projektą šio regiono visuomenininkų iniciatyva sukūrė dailininkas Arvydas Každailis, pateikdamas du variantus, kuriuos Lietuvos heraldikos komisija suderino 2003 m. vasario 25 d. Pirmasis Dzūkijos (Dainavos) vėliavos variantas yra herbinė

vėliava. Tai baltos spalvos audeklas, kurio trys laisvi kraštai apsiūti aukso virvele, o vėliavos centre išsiuvinėtas didysis Dzūkijos (Dainavos) herbas: viduryje ant herbinio skydo mėlyname fone pavaizduotas sidabrinis šarvuotas karys, dešinėje rankoje laikantis auksinę alebardą ant sidabrinio koto, kaire ranka atsirėmęs į sidabrinį skydą su paausiuota galva ir papėde; skydą iš abiejų pusių laiko dvi atgal atsigrežusios sidabrinės lūšys su auksiniais nagais ir liežuviais, stovinčios užpakalinėmis kojomis ant sijos, ant kurios pakabintas sidabrinis kaspinas su mėlynų raidžių užrašu: EX GENTE BELLICOSISSIMA POPULUS LABORIOSUS (liet. „Iš karingiausios genties – darbštūs žmonės“). Antrasis Dzūkijos (Dainavos) vėliavos variantas yra mėlynos spalvos audeklas, kurio centre išsiuvinėtas sidabrinis šarvuotas karys, laikantis dešinėje rankoje auksinę alebardą ant sidabrinio koto, o kaire ranka atsirėmęs į sidabrinį skydą su paausiuotais viršutiniu ir apatiniu apvadais.

11. Suvalkijos (Sūduvos) vėliavos etalono projektą Etninės kultūros globos tarybos padalinio – Suvalkijos (Sūduvos) etninės kultūros globos tarybos – iniciatyva sukūrė Rolandas Rimkūnas. Vėliavos projektas buvo suderintas Lietuvos heraldikos komisijoje 2015 m. balandžio 2 d. (protokolo Nr. 6K-1 (485)). Suvalkijos (Sūduvos) vėliava yra herbinė vėliava: tai raudonos spalvos audeklas, kurio centre išsiuvinėtas Suvalkijos (Sūduvos) regiono herbas – jame pavaizduotas raudonas tauras (su sidabro akimis ir dantimis) ant sidabrinio skydo, kurį iš abiejų pusių puošia sidabrinės ažuolo šakelės su gilėmis, o šakelių apačia sujungta sidabrinis kaspinas, kuriame raudonomis raidėmis įrašytas devizas VIENYBĖ TEŽYDI. Reprezentacinės Suvalkijos (Sūduvos) vėliavos trys laisvi kraštai apsiūti sidabro virvele.

12. Žemaitijos vėliavos projektą Žemaičių kultūros draugijos iniciatyva sukūrė Algis Kliševičius. Lietuvos heraldikos komisija suderino du herbinės Žemaitijos vėliavos variantus: 1994 m. liepos 21 d. (protokolo Nr. 121) buvo suderintas Žemaitijos vėliavos projektas su mažuoju Žemaitijos herbu centre, o 1999 m. liepos 22 d. (protokolo Nr. 208) – Žemaitijos vėliavos projektas su didžiuoju Žemaitijos herbu centre. Pirmoji Žemaitijos vėliava yra baltos spalvos audeklas su dešiniajame šone esančiomis uodegomis, kairėje vėliavos pusėje išsiuvinėtas Žemaitijos regiono mažasis herbas – raudoname herbiniame skyde pavaizduota juoda meška su sidabrine grandine ant kaklo, sidabro spalvos dantimis ir nagais. Antroji Žemaitijos vėliava taip pat yra baltos spalvos audeklas su dešiniajame šone esančiomis uodegomis, o kairėje vėliavos pusėje išsiuvinėtas Žemaitijos didysis herbas: skydą su meškos atvaizdu ir skydo viršuje esančia karūna iš dešinės pusės prilaiko sidabrinė deivė, kita ranka atsirėmusi į inkarą, o iš kairės pusės skydą prilaiko sidabrinis karys; karys ir deivė stovi ant sidabrinio kaspino su raudonai įrašytu lotynišku užrašu PATRIA UNA (liet. „Tėvynė viena“). Šios reprezentacinės vėliavos laisvi kraštai apsiūti raudona virvele, prie koto tvirtinamos dvi raudonos virvelės su raudonais kutais.

III. LIETUVOS ETNOGRAFINIŲ REGIONŲ VĒLIAVŲ NAUDOJIMAS

13. Lietuvos etnografinių regionų vėliavos naudojamos siekiant parodyti regioninę tapatybę.

14. Etnografinio regiono vėliavos atvaizdai turi atitikti šios vėliavos etaloninį atvaizdą, spalvas ir matmenis, vėliava turi būti tvarkinga ir nenublukusi.

15. Lietuvos etnografinių regionų vėliavos iškeliamos:

15.1. per tam tikro etnografinio regiono atmintiną dieną;

15.2. nuolat prie Etninės kultūros globos tarybos.

16. Etnografinio regiono vėliava taip pat gali būti nuolat iškelta prie etnografiniam regionui priskiriamų savivaldybių, seniūnijų, bendruomenių, nevyriausybinų organizacijų ir kitų tam tikro Lietuvos etnografinio regiono tapatybę puoselėjančių juridinių asmenų buveinių.

17. Lietuvos etnografinių regionų vėliavos gali būti naudojamos:

17.1. šventinėse eitynėse, miestų ir miestelių aikštėse bei kitose reprezentacinėse vietose įvairių švenčių ir oficialių renginių metu;

17.2. iškeliant prie pastatų (ant stiebų, įrengtų priešais pastato fasadą), virš ar ant pastatų švenčių ir kitų viešųjų renginių progomis;

17.3. sporto arenose – per čempionatus, pirmenybes bei varžybas, kuriose dalyvauja etnografiniams regionams atstovaujančios sporto komandos ar sportininkai;

17.4. tvirtinant prie automobilių;

17.5. uždarose patalpose vykstančių renginių metu.

18. Viešųjų renginių proga fiziniai ir juridiniai asmenys gali savo nuožiūra naudoti (kelti, statyti, kabinti) Lietuvos etnografinių regionų vėliavas, laikydamiesi Valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatyme nurodytų vėliavų naudojimo principų ir tik taip, kad nebūtų parodyta nepagarba šioms vėliavoms.

19. Lietuvos etnografinių regionų vėliavų kėlimo laikas neribojamas.

20. Iškeliant Lietuvos etnografinių regionų vėliavas prie pastatų, jos įstatomos į laikiklius, kurie tvirtinami prie pastato fasado taip, kad vėliavos kotas su fasadu sudarytų ne didesnę kaip 45 laipsnių kampą. Laikiklių apatinė dalis tvirtinama prie fasado ne žemiau kaip 2 metrai nuo žemės.

21. Jeigu Lietuvos etnografinių regionų vėliavos keliamos šalia Lietuvos valstybinės vėliavos, Lietuvos valstybinės istorinės vėliavos, užsienio valstybių vėliavų, Europos Sąjungos vėliavos, savivaldybių vėliavų, jos turi būti keliamos viename aukštyje su kitomis vėliavomis, laikantis Valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo 4 straipsnio 6 dalyje nustatyto eiliškumo.

22. Etnografinio regiono vėliavos atvaizdas gali būti naudojamas dekoratyviniais tikslais, atributikoje ir spaudiniuose kaip etnografinio regiono simbolis tokiu būdu, kad nebūtų parodyta nepagarba vėliavai.

23. Tiems subjektams, kurie etnografiniam regionui atstovauja teritoriniu pagrindu (apskritys, savivaldybės, seniūnijos, bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos, įmonės ir kt.), rekomenduojama vadovautis Etninės kultūros globos tarybos 2003 m. rugsėjo 17 d. patvirtinta rekomendacija „Dėl etnografinių regionų ribų nustatymo“ (žr. 1 priedą), papildyta žemėlapiu „Lietuvos etnografiniai regionai“, kurį sudarė D. Pivoriūnas ir Ž. Šaknys (žr. 2 priedą).

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Tvarka gali būti keičiama ir papildoma Etninės kultūros globos tarybos sprendimu.

25. Asmenys, pažeidę šią Tvarką, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Žemėlapis „Lietuvos etnografiniai regionai“ sudarymo principai

Lietuvos etnografinių regionų žemėlapis sudarytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu ir remiantis įvairių mokslinių tyrinėjimų rezultatais, ekspertų (etnologų, etnomuzikologų, lingvistų, istorikų ir kt.) išvadamis bei rekomendacijomis. Aptartos skirtingų sričių specialistų nuomonės ir siūlymai, peržiūrėta daugiau negu 200 etnografinių žemėlapių. Svarbiausi kriterijai, pagal kuriuos brėžiamos Lietuvos etnografinių regionų ribos, yra: materialinės ir dvasinės kultūros reiškinių (darbo, šeimos, kalendorinių ir bendruomenės švenčių, kalbos (tarmių), folkloro, tarmių, tradicinių amatų ir verslų, kulinarinio paveldo, architektūros, drabužių, audinių ir kt.) regioninis savitumas. Brėžiant etnografinių regionų ribas, laikomasi seniūnijų ribų (išskyrus didžiuosius šalies miestus). Remiantis susiklosčiusia tradicija, Lietuvos Respublikos teritorija dalijama į penkis etnografinius regionus: Aukštaitiją, Dzūkiją (Dainavą), Mažąją Lietuvą, Suvalkiją (Sūduvą) ir Žemaitiją. Nors šie regionai formavosi ne vienu laiku ir jų vaidmuo skirtingais istoriniais laikotarpiais buvo gana skirtingas, tačiau juos sudaro pakankamai ryškios etninės kultūros sanklodos, reikšmingos ne tik ten gyvenančių žmonių savimonei, bet ir visos Lietuvos kultūrinio identiteto palaikymui ir stiprinimui.

Šis Lietuvos etnografinių regionų žemėlapis turėtų padėti jos gyventojams susiorientuoti, kur yra susidariusios pagrindinių kultūros savitumų ribos, kokios etnokultūrinės tradicijos ten galėtų būti puoselėjamos, kokių vertybių unikalumas turėtų būti saugomas. Jis galėtų padėti savivaldybėms formuoti ir įgyvendinti regioninę bei vietinę (lokalinę) etninės kultūros politiką, o visai valstybei – gerinti administracinio šalies suskirstymo, vadinasi, ir administravimo politiką. Jis turėtų paskatinti, kad tiek mokyklos, tiek švenčių organizatoriai, tiek kiti etninės kultūros tradicijų puoselėtojai atsižvelgtų į tų ribų pažymimus regioninius savitumus ir rūpintųsi jų tyrinėjimu ir plėtojimu.

XX a. Lietuvoje vykę demografiniai pokyčiai (migracija, kolektyvizacija, trėmimai, spartus miestų augimas ir kt.) labai veikė buvusias tradicijų išplitimo ribas. Todėl specialistų siūlomos etnografinių regionų ribos yra sąlyginės. Kai kur jos dar ateityje galėtų būti tikslinamos, remiantis vietos gyventojų apsisprendimu.

Jei ateityje būtų peržiūrimos Lietuvos teritorinių administracinių vienetų ribos, etnokultūrinė tradicija turėtų tapti vienu iš pagrindinių kriterijų nustatant administracinių regionų ribas.

LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI

